

kérdést: vajon miért nem tudunk a mindenkori egyházra úgy tekinteni, mint amely a társadalom életében, a kultúrában, sőt a termelésben is csak annyira kapott teret, amennyire a kor munkarendjének, politikai-kulturális intézményrendszerének fejlettsége ezt lehetővé, illetve szükségessé tette? ... Vajon nem a ma már meghaladott politikától indított be-
rögződések okozzák-e, hogy doktori, kandidátusi disszertációk tematikáiban oly ritkán találkozunk az egyház történetével... Vagy látjuk-e az egyház történetében azt a közösségformáló erőt, amelyik nemegyszer az etnikai összetartozástudatot élte..."

Az ilyen és ehhez hasonló önkritikus kérdéseket feltevő tanulmány feltehetőleg nemcsak a szerző magánvéleménye, hanem új – egyelőre tudománypolitikai szinten megindult – kezdeményezés beköszöntője. Ismét: ne mondjuk, hogy jobb lett volna korábban kezdeni... A Biblia szerint is mindennek megvan a maga ideje. Az idő most érett meg a korábbi – történelmi szempontból jelentéktelen – akadályok elhárítására.

Az már a jelen kérdése, hogy ha a köztudatban és a közoktatásban nem „árnyaltan”, hanem az összes tények elemzése során meggyökeresedik az egyház valóságos szerepéről kialakuló felfogás, *lesz-e olyan magyar egyház a közeljövőben, amely szintén önkritikusan és kel-
lő szellemi erőket alkalmazva a maga részéről képes lesz élni az immár kínálkozó lehetőséggel.*

Egyháztörténeti tény, hogy a mai egyház, amely lényegében – bármit mondanak is – „a klérus”, tehát az erre képzett, nevelt püspökök és papok együttese, olyan állapotban van, csupán életkorát és rohamosan fogyó létszámát tekintve is, hogy vajmi keveset tud nyújtani az ezredfordulón élő és nemzedékeiben fiatal magyar társadalomnak.

Vagy az egyháznak egészen specifikus tevékenységi körét is egy tőle származó, de szekularizált, humanista világnézet veszi majd át?

Ez a kérdés már történelmietlen, mert a jövőre vonatkozik, viszont – úgy érzem – jogos, ha könnyörtelenül végig merjük gondolni a múlt, a jelen és a jövő részben ismert, részben ismeretlen és váratlan eseményekkel is számoló folyamatának egészét.

A tavalyi okmányközlések és „nyitásnak” tekinthető elemzések ebbe a jó irányba mutatnak.

Töttös Gábor: BABITSRÓL–BABITSÉRT. [A Tolna megyei sajtó elfeledett dokumentumai (1898–1941), Szekszárd, 1983.] Sok munka fekszik e 118 oldalas kiadványban. Kár, hogy csak irodalomtörténészek és némely értelmiségi érdeklődésére tarthat számot. Közülük is a Babitscsal foglalkozók figyelmét vehetjük biztosra. A szerző a hivatások által még be nem kerített területről hoz gyümölcsöt, de azt is nekik találja. Könyvecskéje Babits s a korabeli szekszárdi sajtó, illetve a költő és a szülőföld viszonyát vizsgálja, mégpedig „mintegy száz dokumentum” alapján, „amelyek javarészt ismeretlenek vagy elfeledettek”. Ahogy annak idején Babits igyekezete, most utólag a szerző is hiábavaló, hogy ezt a kapcsolatot gazdagabbá tegye annál, mint amilyen valójában volt. Töttös Gábor azzal próbálja kizárni a valóságot félszáz oldalas érte-

kezéséből, hogy a Szekszárd-Babits jelenség kor- és kórképét önmagán belül tárgyalja, jól ismert történelmi sablonokkal adván meg a szélesebb társadalmi keret illúzióját.

Egy pontosabban megrajzolt tablón ott lenne, hogy a fiatal és igencsak modernnek számító Krúdy Gyulát a századfordulón a nyíregyházi lapok indították útjára, ott lenne Ady Endre debreceni és nagyváradi szereplése, és Juhász Gyula szegedi jelenléte, akinek életében kiadott tíz kötete közül mindössze három jelent meg Budapesten. A sort folytathatnánk...

Az effajta kiadvány a megye – netán az ország – ifjabb korosztályához kellene, hogy szóljon. Ha e könyv hatszáz példányából egy eljut valamelyikükhöz, aki még el is olvassa, nem fogja érteni, hogy Babits miért „... elsősorban Szekszárd elismerésével mérte növekvő hírnevét”?

K
Ö
N
Y
V
J
E
L
Z
Ó

SZ. Z.